

Ἡ ἐπίθεση τοῦ Δημοκρατικοῦ Στρατοῦ Ἑλλάδας στὸ Ἱεροδιδασκαλεῖο Βελλᾶς μέσα ἀπὸ τὰ ἀρχεῖα τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας¹

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ Γ. ΜΑΡΑΣ*

Ὁ Ἑλληνικὸς Ἐμφύλιος Πόλεμος (1946-1949) ἀποτελέσσει ἓνα ὁρόσημο γιὰ τὴ σύγχρονη ἱστορία τῆς Ἑλλάδας. Τὰ πολιτικὰ καὶ κοινωνικὰ αἷτια τὰ ὁποῖα τὸν προκάλεσαν, ἀλλὰ καὶ ὅσα αὐτὸς προκάλεσε, ἀποτελοῦν ἕως σήμερον αἷτια καὶ ἀφορμὴ γιὰ ἔντονες πολιτικὲς ἀντιπαραθέσεις. Μέσα ἀπὸ αὐτὸ τὸ πρῶσιμα θὰ πρέπει νὰ ἐρμηνεύσουμε τὶς διαμετρικὰ ἀντίθετες θέσεις τὶς ὁποῖες παίρνουν ὅσοι ἔχουν γράψει γι' αὐτόν, καθὼς στὸ ἱστορικὸ καὶ ἐρευνητικὸ πεδίο ἐκδιπλώνονται καὶ συγκρούονται διαφορετικὲς ὀπτικὲς καὶ προσεγγίσεις.

Τὰ τελευταῖα χρόνια γράφονται ὀλοένα καὶ περισσότερες μελέτες γιὰ τὸν ἐμφύλιο πόλεμο². Παρόλα αὐτὰ ὑπάρχουν πολλὲς πτυχὲς καὶ γεγονότα τοῦ ἐν

* Ὁ Ἀναστάσιος Γ. Μαρᾶς εἶναι Δρ.Θ. καὶ διδάσκει στὸ Ἑλληνικὸ Ἀνοικτὸ Πανεπιστήμιον καὶ στὴν Ἀνωτάτη Ἐκκλησιαστικὴ Ἀκαδημία Θεσσαλονίκης.

1. Ἡ παροῦσα ἔρευνα ξεκίνησε πρὶν χρόνια μὲ τὴν ἄδεια τοῦ τότε Προέδρου τοῦ Κέντρου Ἑκπαιδευτικῆς Ἑρευνας (Κ.Ε.Ε.) Ἀλέξη Δημαρᾶ, τὸν ὁποῖο καὶ εὐχαριστῶ δημόσια γιὰ τὴν ἀμέριστη βοήθεια ποῦ μοῦ προσέφερε. Ἡ ἰδιαιτερότητα τοῦ ἀντικειμένου τῆς ἔρευνας, καθὼς καὶ οἱ σχετικοὶ νομικοὶ περιορισμοὶ μᾶς ἀνάγκασαν νὰ περιμένουμε τὴ συμπλήρωση ἐξήντα δύο ἐτῶν ἀπὸ τὸ ἱστορούμενο γεγονός. Ἐνας ἀκόμη λόγος ἀναμονῆς ἦταν ἡ ἀργοπορία στὴ χορήγηση ἄδειας δημοσίευσης τῶν ἀρχεῖων ἐγγράφων στὰ ὁποῖα βασίζεται ἡ ἔρευνά μας, ἡ ὁποία μᾶς δόθηκε μόλις πρόσφατα (Ἄρ. Πρωτ.: ΚΕΕ/413/28-5-2009). Αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκη νὰ εὐχαριστήσω δημόσια τὸν Ἑρευνητὴ τοῦ ΚΕΕ Γεώργιο Τζάρτζα καὶ τὸν Λέκτορα τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν Ἰωάννη Παναγιωτόπουλο γιὰ τὴ βοήθεια ποῦ μοῦ προσέφεραν κατὰ τὴ διαδικασία χορήγησης τῆς προαναφερόμενης ἄδειας δημοσίευσης.

2. Παραθέτουμε ἐνδεικτικὰ τὶς ἀκόλουθες μελέτες: ΜΑΡΑΝΤΖΙΔΗΣ ΝΙΚΟΣ Α., *Δημοκρατικὸς Στρατὸς Ἑλλάδας: 1946-1949*. Ἀθήνα: Ἀλεξάνδρεια, 2010. 197 σ. ISBN: 978-960-221-467-1. ΜΑΚΡΗΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ, *Ἐμφύλιος πόλεμος, ἐπεμβατισμὸς καὶ ἀντι-αμερικανισμὸς στὴ μεταπολεμικὴ Ἑλλάδα: Στρατηγικὲς ἀφήγησις καὶ ἐρμηνευτικὲς προσεγγίσεις*. Ἀθήνα: Ἰ. Σιδέρης, 2010. 150 σ. ISBN: 978-960-08-0508-6. Ὁ ἑλληνικὸς ἐμφύλιος πόλεμος: *μία ἀποτίμηση: Πολιτικὲς, ἰδεολογικὲς, ἱστοριογραφικὲς προσεγγίσεις*. Ἀθήνα: Ἑλληνικὰ Γράμματα καὶ Ἰδρυμα Μελετῶν Χερσονήσου τοῦ Αἴμου, 2007. 222 σ. ISBN: 978-960-442-961-5.

λόγω πολέμου, τὰ ὁποῖα δὲν ἔχουν ἀκόμη μελετηθεῖ ἐπαρκῶς. Ἐνα ἀπὸ αὐτὰ εἶναι ἡ ἐπίθεση τοῦ Δημοκρατικοῦ Στρατοῦ Ἑλλάδας στὸ Ἱεροδιδασκαλεῖο Βελλᾶς τὸ 1948. Γιὰ τὸ γεγονός ἔχει γραφεῖ μόνις ἓνα κεφάλαιο σὲ μελέτη πού ἀναφέρεται στὴν ἱστορία τῆς Σχολῆς, καθὼς καὶ ὀρισμένες σκόρπιες ἀναφορὲς σὲ ἔργα πού ἀναφέρονται στὴν περίοδο τοῦ Ἐμφυλίου³. Τόσο γιὰ τὴ σύγχρονη ἱστορία τῆς Ἑλλάδας, ὅσο καὶ γιὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία τῆς, τὸ γεγονός παρουσιάζει ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον. Ὅπως ἐνδιαφέρον παρουσιάζει καὶ ἡ κατάσταση πού ἐπικράτησε στὸ Ἱεροδιδασκαλεῖο μετὰ τὴν ἐπίθεση. Στὴν προοπτικὴ αὐτὴ ἡ παροῦσα μελέτη θὰ προσπαθήσει νὰ ἐκθέσει κυρίως τὰ ὅσα ἐπακολούθησαν τὴν ἐπίθεση, καθὼς καὶ τὸν ἰδιαίτερο ρόλο τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας καὶ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Ἰωαννίνων, ὅπως αὐτὴ παρουσιάζεται μέσα ἀπὸ τὰ σχετικὰ ἀρχεακὰ ἔγγραφα τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας.

Ἡ Βελλὰ ὑπῆρξε ἀξιόλογη ἀρχαία πόλη τῆς Ἠπείρου, τὰ εἰρηπία τῆς ὁποίας εἶναι γνωστὰ σήμερα μὲ τὸ ὄνομα «Παλαιοβελλά». Ἄν καὶ τὸ ὄνομά τῆς ἀναφέρεται γιὰ πρώτη φορὰ ἀπὸ τὸν Μιχαὴλ Παλαιολόγο (1261-1282), ἡ ὁμώνυμη ἐπισκοπὴ εἶχε ἰδρυθεῖ πρὶν ἀπὸ τὸν 10ο αἰῶνα καὶ ὑπάγονταν στὴ Μητροπολὴ Νικόπολης⁴. Πληροφορίες γιὰ τὸν ἀκριβῆ χρόνο τῆς ἱδρύσεως τῆς Ἱ. Μονῆς Βελλᾶς δὲν ὑπάρχουν. Παρόλα αὐτὰ ἔχει διατυπωθεῖ ἡ ἄποψη ὅτι ἡ μονὴ ἰδρύθηκε πρὶν τὸν 18ο αἰῶνα, στὸν ὁποῖο ἔχουμε τὶς πρῶτες ἐνδείξεις γιὰ τὴν ὑπαρξὴ τῆς⁵. Ἀντίθετα μὲ τὴν ἱστορία τῆς μονῆς, ἡ ἱστορία τοῦ Ἱεροδιδασκαλεῖου Βελλᾶς μᾶς εἶναι γνωστὴ, καθὼς ξεκινᾷ στὰ τελευταῖα χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας στὴν Ἠπειρο. Συγκεκριμένα τὸ 1911, ὡς ἀποτέλεσμα τῶν ἐνεργειῶν τοῦ τότε Μητροπολίτη Βελλᾶς καὶ Κονίτσης Σπυρίδωνα Βλάχου⁶. Μὲ ἐξαίρεση τὸν δεύτερο χρόνο λειτουργίας τῆς, ἡ Σχολὴ λειτούργησε κανονικὰ ὡς τὸ 1943. Παρόλα αὐτὰ, τὰ προβλήματα τῆς περιόδου 1940-1943 ὀδήγησαν στὴν προσωρινὴ ἀναστολὴ λειτουργίας τῆς Σχολῆς⁷. Τὸ 1942 ἡ Σχολὴ λειτούργησε, θεωρητικὰ, καθὼς σὲ διάστημα ἐνὸς μηνὸς καὶ δεκαπέντε ἡμερῶν

3. ΚΟΡΑΚΙΔΗΣ Σ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ. *Ἱεροδιδασκαλεῖο Βελλᾶς* (1911-1989). Ἀθήνα: Σ. Δ. Βασιλόπουλος, 1993. 252 σ. ISBN: 960-7100-69-7.

4. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ Γ. ΦΩΤΙΟΣ. *Ἡ ἐν Ἰωαννίνοις Ἐκκλησία: Ἀπὸ τῆς ἱδρύσεώς της μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων*. Ἀθήνα: χ.ε., 1966, σ. 60-61.

5. ΓΡΙΤΣΟΠΟΥΛΟΣ ΑΘ. ΤΑΣΟΣ. Βελλᾶς, Μονή. *ΘΗΕ*, 1963, τ. 3, στήλ. 779.

6. Ἄρ. Ἐγγρ.: 6270/1-7-1911/Ἱ. Μητροπολὴ Βελλᾶς καὶ Κονίτσης.

7. ΚΟΡΑΚΙΔΗΣ Σ. ΑΛ., *Ἱεροδιδασκαλεῖο Βελλᾶς* (1911-1989). Ἀθήνα: Σ. Δ. Βασιλόπουλος, 1993, σ. 87-89.

διανύθηκε ένα σχολικό έτος και ολοκληρώθηκαν οι εξετάσεις του⁸. Το 1945, με τη λήξη του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου το εκπαιδευτικό συγκρότημα του Ί. Μονής Βελλᾶς επαναλειτούργησε. Συγκεκριμένα, τὸ Φεβρουάριο τοῦ 1946 λειτούργησε ἡ Α΄ τάξη τοῦ ἡμι-γυμνασίου με 25 μαθητές και ἀπὸ σχολικὸ ἔτος 1947-1948 ἡ Α΄ τάξη τοῦ Ἱεροδιδασκαλείου με 27 μαθητές⁹. Αὐτὸ τὸ ἔτος ἔλαβε χώρα ἡ ἐπίθεση τῶν ἀνταρτῶν στὸ κτιριακὸ συγκρότημα Βελλᾶς.

Κατὰ τὴν περίοδο 28 Φεβρουαρίου - 5 Ἀπριλίου 1948 δύο ἀπόπειρες πολιορκίας τῆς Μουργκάνας ἀπὸ τὸν Ἐθνικὸ Στρατὸ (Ἐπιχείρηση «Ἰέραξ»), ὀδήγησαν σὲ ἦττα τοῦ τελευταίου¹⁰. Ἀργότερα νέες ἐπιχειρήσεις γνωστὲς με τὸ ὄνομα ἐπιχείρηση «Ταῦρος» (28 Αὐγούστου-16 Σεπτεμβρίου 1948) ὀδήγησαν στὴν πτώση τοῦ φρουρίου τῶν Ἀνταρτῶν. Ἡ ἐπίθεση στὴ Βελλὰ ἔλαβε χώρα στὸ μεσοδιάστημα τῶν ἐπιχειρήσεων τοῦ Ἐθνικοῦ Στρατοῦ γιὰ τὴν πολιορκία τῆς Μουργκάνας, τὴν ὁποία ὑπεράσπιζαν 1.300-2.000 ἄντρες. Στὸ διάστημα αὐτὸ, δηλαδὴ ἀπὸ τὶς 5 Ἀπριλίου 1948 ὡς τὶς 28 Αὐγούστου τοῦ ἰδίου ἔτους οἱ μαχητὲς τοῦ Δημοκρατικοῦ Στρατοῦ στὴ Μουργκάνα ἀσχοῦσαν καθήκοντα φρουρᾶς μέσα στὴν ὄχρωμένη περίμετρό τους, ἐνῶ οἱ ἐξωτερικὲς ἐπιχειρήσεις τους ἐντάσσονταν στὸ πλαίσιο τῆς τροφοδοσίας τοῦ φρουρίου. Ἡ ἐπίθεση στὴ Μονὴ Βελλᾶς θεωρήθηκε ὡς ἡ πιὸ σημαντικὴ ἀπὸ αὐτὲς τὶς ἐξωτερικὲς ἐπιχειρήσεις τροφοδοσίας τοῦ φρουρίου τῆς Μουργκάνας¹¹. Τὸ ἐγχείρημα ἀποτέλεσε ἐφαρμογὴ τῆς νέας τακτικῆς τῶν ἀνταρτῶν, σύμφωνα με τὴν ὁποία δὲ θὰ δίνονταν πραγματικὲς μάχες ἀλλὰ θὰ διενεργοῦνταν νυκτερινὲς ἐπιδρομὲς με σκοπὸ τὴν προμήθεια τροφίμων και ἄλλων εἰδῶν, ἀλλὰ και γιὰ τὸν κλονισμὸ τοῦ ἠθικοῦ τῶν ἀντιπάλων¹².

Σὲ πολιτικὸ ἐπίπεδο ἡ ἐπίθεση τοῦ Δημοκρατικοῦ Στρατοῦ Ἑλλάδας στὸ Ἱεροδιδασκαλεῖο τῆς Ί. Μονῆς Βελλᾶς Ἰωαννίνων ἔγινε μία μόλις ἡμέρα μετὰ

8. Τὸ γεγονὸς αὐτὸ ἐδράσθηκε στὰ ἀκόλουθα κείμενα: Πράξη 11/22 Μαΐου 1942. Ἄρ. τηλεγρ. ΥΠΕΠΘ 27107/20 Μαΐου 1942. Ἄρθρο 5 τοῦ Νόμου «Περὶ ἐξετάσεων τῆς Ριζαρείου Σχολῆς ἔτους 1939».

9. ΚΟΡΑΚΙΔΗΣ Σ. ΑΛ., *Ἱεροδιδασκαλεῖο Βελλᾶς (1911-1989)*. Ἀθήνα: Σ. Δ. Βασιλόπουλος, 1993, σ. 89.

10 ΑΒΕΡΩΦ-ΤΟΣΙΤΣΑΣ Ε. «Φωτιά και τσεκούρι!»: *Ἑλλάς, 1946-49 και τὰ προηγηθέντα*. Ἀθήνα: Τὸ Βῆμα βιβλιοθήκη, 2009, σ. 282-283.

11. ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ Γ. *Ἱστορία τοῦ ἑλληνικοῦ ἐμφυλίου πολέμου 1964-1949*. τ. 2Α. Ἀθήνα: Βιβλιόγραμμα, 2002, σ. 99.

12. ΑΒΕΡΩΦ-ΤΟΣΙΤΣΑΣ Ε. «Φωτιά και τσεκούρι!»: *Ἑλλάς, 1946-49 και τὰ προηγηθέντα*. Ἀθήνα: Τὸ Βῆμα βιβλιοθήκη, 2009, σ. 281.

τὴν ὁμόφωνη καταδίκη τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος Γιουγκοσλαβίας ἀπὸ τὴν Κομινφόρμ¹³. Παρόλα αὐτὰ τὸ γεγονός αὐτὸ δὲν εἶχε κάποια ἄμεση ἐπίπτωση στοὺς σχεδιασμοὺς τῶν ἀνταρτῶν, οὔτε καὶ στὸν ἐφοδιασμό τους ἀπὸ τὴ Γιουγκοσλαβία. Σὲ ἐπίπεδο ἐσωτερικῆς πολιτικῆς κατάστασης κατὰ τὴν περίοδο τῆς ἐπίθεσης ὁ ἐξοβελισμὸς τῆς Ἀριστερᾶς ἀπὸ τὶς πολιτικὲς δραστηριότητες ἦταν αἰσθητὸς ἀκόμα καὶ στὰ μικρότερα ἀστικά κέντρα, ἐνῶ τὸ ρεῦμα τῶν ἐθελοντῶν ἀπὸ τὶς πόλεις πρὸς τὰ βουνὰ εἶχε στερέψει ὀλοκληρωτικά¹⁴.

Κάτω ἀπὸ αὐτὲς τὶς συνθῆκες, στὶς 0.45 τῆς νύχτας τῆς 29ης πρὸς 30ῆς Ἰουνίου 1948 «ἰσχυρὸν συμμοριακὸν συγκρότημα μετὰ βαρέως ὀπλισμοῦ προσέβαλε τὸ Ἱεροδιδασκαλεῖον Βελλᾶς»¹⁵. Συγκεκριμένα, πρόκειται γιὰ δύο τάγματα τοῦ Δημοκρατικοῦ Στρατοῦ δυνάμης περίπου 400 ἀνδρῶν, τὰ ὁποῖα ἐπέτεθηκαν στὴ Βελλά. Μὲ τὴν ἄποψη αὐτὴ συμφωνεῖ καὶ ὁ Κορακίδης, κατὰ τὸν ὁποῖο ἡ ἐπίθεση τῶν ἀνταρτῶν ξεκίνησε στὶς 29 Ἰουνίου 1948¹⁷, στὶς 12.20 μ.μ. καὶ κράτησε ὡς τὶς 5.00 π.μ. τῆς 30ῆς Ἰουνίου 1948. Ἐνδιαφέρουσες πληροφορίες γιὰ τὴν ἐπίθεση ἐξάγονται ἀπὸ ἔγγραφο τῆς Ἰ. Μ. Ἰωαννίνων πρὸς τὴν Δ/ση Ἐρησκευμάτων τοῦ ΥΠ.Ε.Π.Θ. Σύμφωνα μὲ τὸ ἔγγραφο αὐτὸ ἡ Φρουρὰ τοῦ Ἱεροδιδασκαλείου ἀποτελοῦνταν ἀπὸ μία Διμοιρία Στρατοῦ καὶ ἓνα ἀπόσπασμα Χωροφυλάκων ἄνευ θητείας, τὸ ὁποῖο συντηρεῖτο ἀπὸ τὸ Ἱεροδιδασκαλεῖο. Τὸ ΥΠ.Ε.Π.Θ. ἐπαναλαμβάνοντας ἐκτιμήσεις τοῦ Ἰ. Μ. Ἰωαννίνων Στρατιωτικῶν ἐπισήμανε ὅτι γιὰ τὴν ἐπαρκῆ φύλαξη τοῦ συγκροτήματος ἀπαιτοῦνταν μόνιμη δύναμη τουλάχιστον δύο λόχων καὶ ὄχι ἡ μισθοφορικὴ δύναμη τῶν ἀπολυθέντων Χωροφυλάκων. Οἱ τελευταῖοι δυσκολεύονταν νὰ συντονίσουν τὴ δράση τους μὲ τὴ λοιπὴ Φρουρὰ, καθὼς δὲν δέχονταν τὶς συστάσεις τοῦ Στρατιωτικοῦ Διοικητῆ Φρουρᾶς Παλιατσέα, ἐπειδὴ δὲν ὑπάγονταν σ' αὐτόν¹⁸.

13. ΑΒΕΡΩΦ-ΤΟΣΙΤΣΑΣ Ε. «Φωτιά καὶ τσεκούρι!»: Ἑλλάς, 1946-49 καὶ τὰ προηγηθέντα. Ἀθήνα: Τὸ Βῆμα βιβλιοθήκη, 2009, σ. 302-305. EUDES D. *Οἱ καπετάνιοι: Ὁ ἑλληνικὸς ἐμφύλιος πόλεμος 1943-1949*. Ἀθήνα: Τὸ Βῆμα βιβλιοθήκη, 2009, σ. 475-477.

14. ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ Γ. *Ἱστορία τοῦ ἑλληνικοῦ ἐμφυλίου πολέμου 1964-1949*. τ. 2Α. Ἀθήνα: Βιβλιοραμα, 2002, σ. 60.

15. Ἐγγραφο πρὸς ΥΠΕΠΘ/Δ/ση Ἐρησκευμάτων (Ἀρ. Πρωτ. 842/3 Ἰουλ. 1948/Ἰ. Μ. Ἰωαννίνων).

16. ΚΟΡΑΚΙΔΗΣ Σ. ΑΛ., *Ἱεροδιδασκαλεῖο Βελλᾶς (1911-1989)*. Ἀθήνα: Σ. Δ. Βασιλόπουλος, 1993, σ. 91.

17. Ἀρ. Πρωτ. 842/3 Ἰουλ. 1948/Ἰ. Μ. Ἰωαννίνων.

18. Ἀρ. Πρωτ. 27543/4 Ἀπρ. 1949/ΥΠΕΠΘ καὶ Ἀρ. Ἐμ. Πρωτ. 4875/ΥΠΕΠΘ.

Μάλιστα, σύμφωνα με το ίδιο έγγραφο, από τον Δεκέμβριο του 1947 ως τον Ίανουάριο του 1948 η Μονή ήταν έντελως αψύλακτη.

Κατά τη διάρκεια της τριώρης επίθεσης των ανταρτών στη Μονή δεν κινήθηκαν ενισχύσεις από την έδρα της Ταξιαρχίας στα Δολιανά, ούτε από τη Διλοχία Καλπακίου, με αποτέλεσμα οι ύποψηφοι ιερείς και το «ύπηρετικό προσωπικό» να κλειστούν στον ναό¹⁹. Ο Κορακίδης αναφέρει ότι κατά τη διάρκεια της επίθεσης οι αντάρτες αιχμαλώτισαν τους μαθητές και το προσωπικό της Σχολής, όρισμένοι από τους οποίους κατάφεραν να διαφύγουν κατά τη διάρκεια της νύχτας, ενώ η Ί. Μ. Ίωαννίνων κάνει λόγο για οκτώ απαχθέντες οι οποίοι επανήλθαν στη Σχολή, εκτός από έναν²⁰. Πιο διαφωτιστικό είναι το πόρισμα του Γκιτάκου, το οποίο αναφέρει ονομαστικά έξι απαχθέντες μαθητές, οι οποίοι στη συνέχεια αφέθηκαν ελεύθεροι, καθώς και τον Γυμναστή Παλαιογεώργο²¹.

Άρχικά, οι αντάρτες λεηλάτησαν την κινητή περιουσία της Σχολής και ανάτιναξαν την ηλεκτρογεννήτριά της, ενώ πυρπόλησαν κτίρια και την είσοδο του καθολικού της Μονής. Στη συνέχεια, κατάσχεσαν τα τρόφιμα και τις προμήθειες του Ίεροδιδασκαλείου, ενώ φεύγοντας άφησαν πίσω τους ποσότητες έρηκτικιών. Η αντίσταση κατά των ανταρτών δεν ήταν ουσιαστική, καθώς μεγάλο μέρος της φρουράς διέφυγε μαζί με τη διοίκησή της²². Τις δυνάμεις αυτές ακολούθησε και το μεγαλύτερο μέρος των καθηγητών της Σχολής²³. Έτσι την υπεράσπιση της Σχολής ανέλαβαν, κατά τον Κορακίδη, δέκα στρατιώτες και Χωροφύλακες μαζί με το δάσκαλο Γιάννη Παππά και δύο καθηγητές της Σχολής (Άντώνης Σιώτης και Σταύρος Ναστούλης). Σύμφωνα με το Ύπουργείο Παιδείας οι 15 με 20 μισθοφόροι της Ί. Μητρόπολης είχαν αποσυρθεί στο νέο κτίριο, εγκαταλείποντας όμως στην τύχη τους τους σπουδαστές του Φροντιστηρίου²⁴. Βέβαια, το πόρισμα Γκιτάκου βάζει τα πράγματα στη θέση τους, καθώς διευκρινίζει ότι οι σπουδαστές έγκλωβίστηκαν κατά τη διάρκεια της μάχης και

19. Άρ. Πρωτ. 842/3 Ίουλ. 1948/Ί. Μ. Ίωαννίνων.

20. Άρ. Πρωτ. δ.υ./15 Άπρ. 1949/Ί. Μητρόπολη Ίωαννίνων.

21. Πρόκειται για τους μαθητές: Βλάχος, Βενέτης, Γράφης, Κασσιόλας, Χουλιάρας και Κιάμος (Άρ. Έμ. Πρωτ. 4875/ΥΠΕΠΘ).

22. ΚΟΡΑΚΙΔΗΣ Σ. ΑΛ., *Ίεροδιδασκαλείο Βελλάς (1911-1989)*. Άθήνα: Σ. Δ. Βασιλόπουλος, 1993, σ. 92.

23. Άρ. Έμ. Πρωτ. 4875/ΥΠΕΠΘ.

24. Άρ. πρωτ. 27543/4 Άπρ 1949/ΥΠΕΠΘ και Άρ. Έμ. Πρωτ. 4875/ΥΠΕΠΘ.

δὲν μπόρεσαν νὰ ἀκολουθήσουν τοὺς ὑπερασπιστὲς τῆς Μονῆς στὸ νέο κτίριο λόγω τῶν διασταυρούμενων πυρῶν²⁵. Στὸ πλαίσιο αὐτὸ ἐξηγεῖται γιατί ἡ Μητρόπολη ὑποστήριξε ὅτι ἡ ὑποχώρηση στὸ κεντρικὸ κτίριο ἔγινε βάσει ὁδηγιῶν²⁶.

Μετὰ ἀπὸ τὴν ἐπίθεση τῶν ἀνταρτῶν στὴ Βελλὰ, τὸ Ἱεροδιδασκαλεῖο μεταφέρθηκε στὸ κτίριο Γεωργίου Σταύρου στὸ «γυαλί καφενέ» στὰ Ἰωάννινα, ὅπου καὶ παρέμεινε ὡς τὸν Νοέμβριο τοῦ 1956²⁷. Ἡ μεταφορὰ τῆς Σχολῆς εἶχε ζητηθεῖ ἀπὸ Ἰπουργεῖο Στρατιωτικῶν πρὶν ἀπὸ τὴν ἐπίθεση ἀλλὰ δὲν πραγματοποιήθηκε, γεγονός πού κατὰ τὸ ΥΠ.Ε.Π.Θ. δείχνει τὴν τεράστια εὐθύνη τῆς Μητρόπολης²⁸. Παρόλα αὐτά, οἱ στρατιωτικὲς ἀρχὲς δὲν εἶχαν μία κατασταλαγμένη ἄποψη γιὰ τὸ θέμα, ὅπως φαίνεται μέσα ἀπὸ τὸ πόρισμα Γκιτάκου. Στὸ πόρισμα ἀναφέρεται ὅτι οἱ στρατιωτικοὶ πίστευαν ὅτι ἡ Σχολὴ δὲν διέτρεχε κανένα κίνδυνο ἐπειδὴ βρισκόταν σὲ μικρὴ ἀπόσταση ἀπὸ στρατιωτικὲς δυνάμεις²⁹. Ἴσως ἡ γνώμη τῶν τοπικῶν στρατιωτικῶν ἀρχῶν νὰ δημιούργησε μία αὐξημένη αἴσθηση ἀσφάλειας, γεγονός πού ἀναιροῦσε τὶς παραινέσεις τῆς κεντρικῆς Διοίκησης. Σὲ κάθε περίπτωση ὁ τοπικὸς στρατιωτικὸς διοικητὴς δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ ἐπαναπαυθεῖ καθὼς κατὰ τὸ παρελθόν, πρὶν ἀπὸ τὴν ἐπίθεση τῆς 30ῆς Ἰουνίου ἔλαβαν χώρα πολλὲς φορὲς ἀπειλητικὲς ἐμφανίσεις καὶ προκλήσεις τῶν ἀνταρτῶν κατὰ τῆς Σχολῆς³⁰.

Τὸ Ἰπουργεῖο Παιδείας πίστευε ὅτι ὁ Μητροπολίτης θὰ ἔπρεπε νὰ ἔχει ἐγκατασταθεῖ στὴ Μονὴ ἢ ἔστω νὰ παρέμενε σ' αὐτὴ κατὰ καιροὺς καὶ νὰ χοροστατεῖ σὲ Λειτουργίες, ὥστε νὰ ἀνυψωθεῖ τὸ χαμηλὸ ἐπίπεδο τῶν σπουδαστῶν τοῦ Φροντιστηρίου³¹. Ἀντίθετα, κατὰ τὴν Μητρόπολη, μέσα ἀπὸ τὴν ἀνά-

25. Ἀρ. Ἐμ. Πρωτ. 4875/ΥΠΕΠΘ.

26. Ἀρ. Πρωτ. δ.υ./15 Ἀπρ. 1949/Γ. Μητρόπολη Ἰωαννίνων.

27. ΚΟΡΑΚΙΔΗΣ Σ. ΑΛ., *Ἱεροδιδασκαλεῖο Βελλᾶς (1911-1989)*. Ἀθήνα: Σ. Δ. Βασιλόπουλος, 1993, σ. 89.

28. Ἀρ. Πρωτ. 27543/4 Ἀπρ. 1949/ΥΠΕΠΘ.

29. «Κατὰ τὴν γνώμην τῶν ὑπεύθυνων Στρατιωτικῶν Ἀρχῶν οὐδένα κίνδυνον διέτρεχε ἡ Σχολὴ Βελλᾶς, τοῦτο μὲν, λόγω τῶν ἐγκατεστημένων εἰς μικρὰς ἀπὸ ταύτης ἀποστάσεως στρατιωτικῶν δυνάμεων, τοῦτο δέ, διότι τὸ Ἴδρυμα μὲ τὴν φρουριακὴν του κατασκευὴν διετάχθη νὰ ἔχει φρουράν, ἀποτελουμένην ἀπὸ μίαν ἢ δύο διμοιρίας καὶ ἐκ τριάκοντα ἀνευ θητείας χωροφυλάκων ἐνισχυμένην καὶ ἐξ ἐθελοντικοῦ σώματος 15 Βορειοηπειρωτῶν», Ἀρ. Ἐμ. Πρωτ. 4875/ΥΠΕΠΘ.

30. Ἀρ. Ἐμ. Πρωτ. 4875/ΥΠΕΠΘ.

31. «Θὰ ἔπρεπε πρῶτος ὁ Σεβασμιώτατος νὰ ἐγκατασταθῆ ἐν αὐτῇ, ἢ τουλάχιστον νὰ παραμένῃ κατὰ καιροὺς ἐπὶ συνεχεῖς ἡμέρας ἐν αὐτῇ. Θὰ ἠδύνατο δὲ ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ νὰ χορο-

λυση τῶν γεγονότων τῆς ἐπίθεσης ἀποδεικνύεται ἡ ἀσφάλεια τοῦ Ἱεροδιδασκαλείου³². Τὸ ἐπιχειρημα αὐτὸ ἀποτελοῦσε ἀπάντηση στὴν προαναφερόμενη ἄποψη τοῦ Ὑπουργείου περὶ τῆς διαμονῆς τοῦ Μητροπολίτη Ἰωαννίνων. Παρόλα αὐτὰ ἡ μεταφορὰ τοῦ Ἱεροδιδασκαλείου ἔγινε, ἔστω καὶ μετὰ τὴν ἐπίθεση καὶ ἐπιβεβαιώνεται ἀπὸ μαρτυρίες τῶν τότε μαθητῶν τῆς³³. Τὴν περίοδο αὐτὴ τὸ Ἱεροδιδασκαλεῖο Βελλᾶς ἐνισχύοταν ἰδιαίτερα οἰκονομικά, ὄχι μόνο γιὰ τοὺς ἱεροσπουδαστές του ἀλλὰ καὶ γιὰ τοὺς ὑποτρόφους τῆς Ριζαρείου Σχολῆς Ἀθηνῶν, οἱ ὅποιοι φοιτοῦσαν στὴ Βελλὰ ἐξαιτίας τῆς ἐπίταξης τῶν χώρων τῆς Σχολῆς τους ἀπὸ Κρατικὸ Νοσοκομεῖο³⁴.

Ἡ περίοδος τοῦ ἐθνικοῦ διχασμοῦ εἶχε ἐπιπτώσεις καὶ στὴ λειτουργία τῆς Σχολῆς. Στὸ πλαίσιο αὐτὸ εἶχαν διωχθεῖ ἀπὸ τὴ Σχολὴ ὁ Φιλολόγος Νικολὸς Σωτήριος ἀπὸ τὴν Κορυτσά καὶ ἕνας ἀριθμὸς μαθητῶν³⁵. Ἀπὸ τοὺς ἀποφοίτους τῆς Σχολῆς ποὺ βρέθηκαν στὴν Ἀλβανία τουλάχιστον ἕντεκα ὁργανώθηκαν στὸ Κομμουνιστικὸ Κόμμα Ἀλβανίας, ἐνῶ ἕνας ἀνεξακρίβωτος ἀριθμὸς ὑπέστη διώξεις ἀπὸ τὸ καθεστῶς Ἐμβέρ Χότζα. Μέσα σ' αὐτὸ τὸ διχαστικὸ κλίμα ἡ Ἱ. Μητρόπολις εἶχε ἀναγκαστεῖ νὰ διεξαγάγει ἀνακρίσεις καὶ στὴ συνέχεια διαβίβασε στὸ Ὑπουργεῖο Παιδείας τὶς ἀπολογίες τῶν Καθηγητῶν τῆς Σχολῆς³⁶. Σύμφωνα μὲ τὸ Ὑπουργεῖο οἱ κατηγορίες ποὺ εἶχαν διατυπωθεῖ κατὰ τῶν Καθηγητῶν τῆς Βελλᾶ γιὰ διάλυση τῆς Σχολῆς καὶ γιὰ ἐμπλοκὴ τους στὸ σχεδιασμὸ τῆς ἐπίθεσης κρινόνταν ἀβάσιμες καὶ ἀστήρικτες³⁷.

Οἱ πρῶτες ἀνακρίσεις ποὺ ἀκολούθησαν τὴν ἐπίθεση στὴν Ἱ. Μονὴ Βελλᾶς ἔλαβαν χώρα ἀπὸ τὴν Ἱ. Μητρόπολις Ἰωαννίνων, ἀλλὰ δὲν κρίθηκαν ἐπαρκεῖς

στατήση καὶ εἰς τινὰς τῶν λειτουργιῶν, ἵνα παρακολουθήσωσι ταύτας, οἱ μηδέποτε κατὰ τὴν δὴλωσιν τῶν παραστάντες εἰς ἀρχιερατικὰς λειτουργίας σπουδασταὶ τοῦ Φροντιστηρίου, ὧν ἡ ἀμάθεια καὶ ἐν αὐτῇ ταύτῃ τῇ ἐκκλησιαστικῇ πράξει κυριολεκτικῶς κατὰ τὴν προχείρον ἐξέτασιν των, μᾶς κατέπληξεν», Ἀρ. Πρωτ. 27543/4 Ἀπρ. 1949/ΥΠΕΠΘ.

32. Ἀρ. Πρωτ. δ.υ./15 Ἀπρ. 1949/Ἱ. Μητρόπολις Ἰωαννίνων.

33. ΠΑΠΑ-ΚΩΣΤΑΣ ΜΠΑΛΩΜΕΝΟΣ, *Ὁ Σεραφεῖμ, ὁ Σετάκης καὶ ἐγώ*. Ἀθήνα: Ἰωάννινα: Δωδώνη, 1988, σ. 24.

34. ΚΑΡΥΤΣΙΩΤΗΣ Ν., *Ἡ Ριζάρειος Σχολὴ (1919-1969)*. Στὸ *Ριζάρειος Ἐκκλησιαστικὴ Σχολὴ 1844-1969: Πανηγυρικὸς τόμος ἐπὶ τῇ 125 ἐτηρίδι αὐτῆς*. Ἀθήνα: χ.ε., 1969, σ. 77.

35. ΚΟΡΑΚΙΔΗΣ Σ. ΑΛ., *Ἱεροδιδασκαλεῖο Βελλᾶς (1911-1989)*. Ἀθήνα: Σ. Δ. Βασιλόπουλος, 1993, σ. 93-95.

36. Ἀρ. Πρωτ. 191/12 Φεβρ. 1948/Ἱ. Μητρόπολις Ἰωαννίνων.

37. Ἀρ. Πρωτ. 27543/4 Ἀπρ. 1949/ΥΠΕΠΘ.

ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖο Παιδείας³⁸. Ἴσως γι' αὐτὸ ὁ Ὑπουργὸς Παιδείας Ἀ. Παπαδημιῶς ἀπέστειλε στὴ Βελλὰ τὸν Ἐκπαιδευτικὸ Σύμβουλο καὶ Μέλος τοῦ Ἐποπτικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐκπαίδευσης Χαρίλαο Γκιτάκο, μὲ σκοπὸ νὰ διεξαγάγει νέες διοικητικὲς ἀνακρίσεις καὶ νὰ ἀποδώσει τυχὸν εὐθύνες³⁹. Στὴ συνέχεια τὸ Ὑπουργεῖο ζήτησε ἀπὸ τὸν Πρόεδρο τῆς Ἐφορείας Ἱεροδιδασκαλείου Βελλᾶς, Μητροπολίτη Ἰωαννίνων, τὴν ὑποβολὴ ἔκθεσης γιὰ τὸν Διευθυντὴ καὶ καθένα ἀπὸ τοὺς Καθηγητὲς τῆς Σχολῆς⁴⁰. Κεντρικὸ πρόσωπο στὶς ἀνακρίσεις ἦταν ὁ Νικόλαος Παπαδόπουλος, Θεολόγος, Φιλόσοφος, Παιδαγωγὸς καὶ Διευθυντὴς τῆς Σχολῆς ἀπὸ τὸν Ἰούνιο τοῦ 1941 ὡς τὸν Φεβρουάριο τοῦ 1957⁴¹. Ἄν καὶ ὁ φάκελος τῆς ἀνάκρισης καὶ τοῦ πορίσματος φέρει μόνον ἀριθμὸ πρωτοκόλλου χωρὶς κάποια χρονολογικὴ ἢ ἄλλη σήμανση⁴², θὰ πρέπει νὰ τὸν χρονολογήσουμε τὸ ἀργότερο ὡς τὶς ἀρχὲς Ἀπριλίου 1949, καθὼς στὶς 15 Ἀπριλίου 1949 ἡ Ἱ. Μητρόπολις Ἰωαννίνων μὲ ἔγγραφὸ τῆς πρὸς τὸ ΥΠ.Ε.Π.Θ. ἀπαντᾷ στὶς κατηγορίες καὶ τὶς προτάσεις τοῦ Χαρίλαου Γκιτάκου⁴³. Ὁ τελευταῖος στὸ πόρισμά του θεωρεῖ ὅτι «ὁ Διευθυντὴς δὲν διαπνέεται ὑπὸ ὑγιῶν ἀρχῶν», ἐνῶ τοῦ καταλογίζει εὐθύνες γιὰ παρατυπίες, ἔλλειψη πνεύματος συνεργασίας καὶ ἀντιπαιδαγωγικὲς μεθόδους. Γι' αὐτὸ προτείνει τὴ δίωξη τοῦ Διευθυντῆ τῆς Βελλᾶ, τὴν ἀπαλλαγὴ τῶν Καθηγητῶν τῆς, ἀλλὰ καὶ τὴ μετάθεση τῶν τελευταίων σὲ ἄλλες Ἐκκλησιαστικὲς Σχολὲς «λόγω τῶν δημιουργηθεισῶν μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως καὶ τῆς Γενικῆς Διοικήσεως Ἡπείρου συνθηκῶν». Τέλος, προτείνεται ἡ ἄμεση μεταφορὰ τῆς Σχολῆς σὲ ἀσφαλέστερο μέρος μὲ τὴν εὐχὴ «ὅπως τὸ Ἱεροδιδασκαλεῖο Βελλᾶς λειτουργήσῃ ὡς παράρτημα τῆς Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας Ἰωαννίνων».

Ἡ Ἱ. Μητρόπολις Ἰωαννίνων ἀπάντησε στὴ Διεύθυνση Θρησκευμάτων τοῦ ΥΠ.Ε.Π.Θ. σὲ ὄξυ ὕφος, ἐνδεχομένως καὶ ἐξαιτίας τῆς τελικῆς πρότασης τοῦ πορίσματος Γκιτάκου⁴⁴. Συγκεκριμένα, ἡ Μητρόπολις κατηγόρησε τὸν Χαρίλαο Γκιτάκο ὅτι, κατὰ δήλωσή του, ὑφάρπαξε τὴ διαταγὴ τοῦ Ὑπουργοῦ Παιδείας

38. «Ἦσαν παρωδία ἀνακρίσεων», Ἄρ. Πρωτ. 27543/4 Ἀπρ. 1949/ΥΠΕΠΘ.

39. Ἄρ. Πρωτ. 3617/20 Μαρ. 1948/Τμῆμα Διοικητικοῦ/ΥΠΕΠΘ.

40. Ἄρ. Πρωτ. 17432/26 Φεβρ. 1949/ΥΠΕΠΘ.

41. ΚΟΡΑΚΙΔΗΣ Σ. ΑΛ., *Ἱεροδιδασκαλεῖο Βελλᾶς (1911-1989)*. Ἀθήνα: Σ. Δ. Βασιλόπουλος, 1993, σ. 140.

42. Ἄρ. Ἐμ. Πρωτ. 4875/ΥΠΕΠΘ

43. Ἄρ. Πρωτ. δ.υ./15 Ἀπρ. 1949/Ἱ. Μητρόπολις Ἰωαννίνων.

44. Ἄρ. Πρωτ. δ.υ./15 Ἀπρ. 1949/Ἱ. Μητρόπολις Ἰωαννίνων.

Ά. Παπαδήμου για διεξαγωγή ανακρίσεων, αλλά και γιατί δὲν ἦρθε σὲ ἐπαφή με τὸν Πρόεδρο τῆς Σχολικῆς Ἐφορίας. Ἡ ἴδια κατηγοροῦσε τὸν Γκιτάκο ὅτι πῆγε στὰ Ἰωάννινα ἔχοντας τρεῖς σκοπούς: 1. Νὰ διαλύσει τὸ Ἱεροδιδασκαλεῖο Βελλᾶς, 2. Νὰ ἐπιτύχει τὴν ἀπόλυση τοῦ Διευθυντῆ τῆς Βελλᾶ Νικολάου Παπαδοπούλου, καὶ 3. Νὰ ἀπαλλάξει ἀπὸ κάθε εὐθύνη καὶ ὑποψία τοὺς Καθηγητὲς τῆς Σχολῆς, τοὺς ὁποίους γιὰ ἄγνωστο λόγο εἶχε ἀναλάβει ὑπὸ τὴν προστασία του. Στὸ ἴδιο ἔγγραφο ἡ Μητρόπολη ὑποστηρίζει ὅτι ἡ μεικτὴ Τριτάξια Ἀκαδημία δὲν μπορεῖ νὰ ἐπωμιστεῖ καὶ τὸ Ἱεροδιδασκαλεῖο, καθὼς τὸ Ἴδρυμα Βελλᾶς εἶναι ἀγροτικό. Τέλος, ὑποστηρίζει ὅτι ὅσα ἀναφέρει ὁ Ἐκπαιδευτικὸς Σύμβουλος γιὰ τὸν Νικόλαο Παπαδόπουλο εἶναι συκοφαντίες.

Ἀπὸ τὰ παραπάνω φαίνεται ὅτι ὑπῆρξε κάποια προσπάθεια παρουσίας τοῦ Νικολάου Παπαδοπούλου ὡς ἀμφιλεγόμενου προσώπου, ἂν ὄχι σπίλωσής του. Μάλιστα, ἡ προσπάθεια αὐτὴ φαίνεται ὅτι ἐκκινούσε χρονικὰ ἀπὸ τὴ δράση τοῦ ἐν λόγω προσώπου κατὰ τὴ διάρκεια τῆς γερμανικῆς Κατοχῆς. Αὐτὸ συνάγεται ἀπὸ βεβαίωση πὺν ὑπάρχει στὸ φάκελλο ἀνακρίσεων τοῦ ΥΠ.Ε.Π.Θ., ἡ ὁποία λογικὰ δὲν θὰ ὑπῆρχε ἂν δὲν εἶχε τεθεῖ ὡς θέμα ἡ δράση τοῦ Νικολάου Παπαδοπούλου κατὰ τὴ διάρκεια τῆς Κατοχῆς. Ἡ προσπάθεια σπίλωσης τοῦ Νικολάου Παπαδοπούλου πῆρε ἔντονο πολιτικὸ χαρακτήρα ὅταν ἐνεπλάκησαν στὴν ὑπόθεση οἱ Βουλευτὲς Ἰωαννίνων Δερδεμέζης καὶ Ἰωάννου. Οἱ τελευταῖοι ὑποστήριζαν ὅτι ὁ Διευθυντῆς τῆς Βελλᾶ ἦταν «ὑπηρετῆς τῶν Γερμανῶν καὶ τῶν Κομμουνιστῶν, παραμένει εἰσέτι ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως εἰς τοιαύτην θέσιν πρὸς ἐξευτελισμὸν τῆς ἔννοιας τοῦ Κράτους», καθὼς καὶ ὅτι δὲν παρεῖχε εὐκολίες στὸν στρατωνισμὸ τῆς φρουρᾶς⁴⁵. Ἡ τελευταία κατηγορία ὑπονοοῦσε, ἔμμεσα, μία φιλοκομμουνιστικὴ στάση τοῦ Διευθυντῆ τοῦ Ἱεροδιδασκαλείου.

Τὶς κατηγορίες κατὰ τοῦ Νικολάου Παπαδοπούλου πρώτη ἀναίρεσε ἡ Μητρόπολη Ἰωαννίνων χαρακτηρίζοντας αὐτὲς ψευδεῖς καὶ ἀνυπόστατες⁴⁶. Στὴν ἀποκατάσταση τῆς ἀλήθειας συνέβαλε οὐσιαστικὰ καὶ ἡ Ἐπιτροπὴ Ἐθνικοῦ Ἀγῶνα Νομοῦ Ἰωαννίνων Ε.Δ.Ε.Σ., ἡ ὁποία βεβαίωσε ὅτι ὁ Παπαδόπουλος ἦταν μέλος τῆς καὶ ὅτι ὡς γερμανομαθὴς προσέφερε ὑψιστες ὑπηρεσίες στὴν Ὄργάνωση με πληροφορίες καὶ στοιχεῖα γιὰ τὶς κινήσεις τῶν Γερμανῶν στὴν

45. Ἀρ. Ἐμ. Πρωτ. 4875/ΥΠΕΠΘ.

46. Ἀρ. Πρωτ. δ.υ./15 Ἀρ 1949/Γ. Μητρόπολη Ἰωαννίνων.

περιοχή⁴⁷. Τὸ γεγονός αὐτὸ ἀποκαθιστοῦσε τὸν Νικόλαο Παπαδόπουλο, τουλάχιστον κατὰ τὴ διάρκεια τῆς Κατοχῆς. Ἡ μετὰ τὴν Κατοχὴ ἀποκατάσταση τοῦ Ν. Παπαδοπούλου προέκυψε ἀπὸ σχετικὴ Βεβαίωση τοῦ Τμήματος Ἀσφαλείας Ἰωαννίνων⁴⁸. Δὲν εἴμαστε σὲ θέση νὰ γνωρίζουμε ἂν ἡ ἀνάγκη ἀπόδοσης εὐθυνῶν γιὰ τὴν ἐπίθεση τοῦ Δημοκρατικοῦ Στρατοῦ στὴ Βελλᾶ ἢ ἄλλες αἰτίες ὀδήγησαν στὴ στοχοποίηση τοῦ Διευθυντῆ τῆς Σχολῆς. Σὲ κάθε περίπτωση ἡ προσπάθεια αὐτὴ ἔπεσε στὸ κενὸ καὶ τὸ κῦρος τοῦ Διευθυντῆ τῆς Βελλᾶ ἀποκαταστάθηκε γρήγορα. Μετέπειτα μαρτυρίες μαθητῶν τῆς Σχολῆς ἐπιβεβαιώνουν τὴν παραμονὴ τοῦ Νικολάου Παπαδοπούλου στὴ θέση τοῦ Διευθυντῆ, καθὼς καὶ τὴν ἄριστη συνεργασία του μὲ τὸ Ὑπουργεῖο Παιδείας, τὴν Μητρόπολη καὶ μὲ Βουλευτὲς τῆς περιοχῆς⁴⁹.

Ἡ ἐπίθεση τοῦ Δημοκρατικοῦ Στρατοῦ Ἑλλάδας στὸ Ἱεροδιδασκαλεῖο Βελλᾶς στὶς 30 Ἰουνίου 1948 ἀποτελεῖ ἓνα ἀπὸ τὰ πολλὰ μεμονωμένα ἐπεισόδια, τὰ ὁποῖα συνθέτουν τὸ δράμα τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐμφυλίου Πολέμου (1946-1949). Μέσα ἀπὸ τὴ μελέτη τῶν γεγονότων διαπιστώνουμε τὴν κατάσταση ποὺ ἐπικρατοῦσε στὴν Ἠπειρο, ἀλλὰ καὶ τὴ λοιπὴ Ἑλλάδα τὸ 1948-1949. Πέρα ἀπὸ τὶς πολιτικὲς διαμάχες τῆς ἐποχῆς διαπιστώνουμε τὴν αὐξημένη ἀνάγκη τῶν τοπικῶν ἀρχῶν νὰ χρεώσουν σὲ ἄλλους δικά τους ἀβλεπτήματα ἢ παραλήψεις. Στὸ πλαίσιο αὐτὸ ἐντάσσεται ἡ προσπάθεια μετάθεσης τῶν εὐθυνῶν ἀπὸ τὴ στρατιωτικὴ ἀρχὴ Ἠλείου στὴ Μητρόπολη Ἰωαννίνων γιὰ τὴ μὴ μεταφορὰ τοῦ Ἱεροδιδασκαλείου. Στὸ ἴδιο πλαίσιο ἐντάσσεται καὶ ἡ ἐπίρριψη τῆς εὐθύνης στὸ μισθοφορικὸ σῶμα τῆς Σχολῆς γιὰ τὸν ἐγκλωβισμό καὶ τὴν ἀπαγωγὴ τῶν ἱεροσπουδαστῶν. Ἀνάλογη ἦταν καὶ ἡ σπουδὴ γιὰ ἀπόδοση εὐθύνης στὸν Διευθυντῆ τῆς Βελλᾶ Νικόλαο Παπαδόπουλο ἀπὸ τὸν διεξάγοντα τὴ διοικητικὴ ἀνάκριση ἀπὸ πλευρᾶς Ὑπουργείου Παιδείας, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ Βουλευτὲς

47. «Βεβαιώνεται ὅτι ὁ Ν. Παπαδόπουλος ἐμνήθη εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς Ἐθνικὴν Ὄργανωσιν τὸν Δεκέμβριον 1943 ἕως 15 Ὀκτωβρίου 1944. Ὁ εἰρημένος λόγος τῆς γερονομαθείας του προσέφερε ὑψίστας ἐθνικὰς ὑπηρεσίας παρέχων πληροφορίας καὶ στοιχεῖα τῶν κινήσεων τῶν Γερμανῶν ἐπ' ὠφελίᾳ τῶν Ἐθνικῶν Ὀμάδων Ἀνταρτῶν», ΕΔΕΣ/Ἐπιτροπὴ Ἐθνικοῦ Ἀγῶνος Νομοῦ Ἰωαννίνων/15 Μαρ. 1949 (Ὑπογεγραμμένη ἀπὸ τὸν Σπύρο Κωνσταντόπουλο καὶ θεωρημένη στὶς 18 Μαρτίου 1949 ἀπὸ τὸν Ἀρχηγὸ ΕΟΕΑ, Ναπολέοντα Ζέρβα.

48. Ἀρ. Πρωτ. 15/5/2216/17 Μαρ. 1949/Ἑλληνικὴ Βασιλικὴ Χωροφυλακὴ/Τμήμα Ἀσφαλείας Ἰωαννίνων.

49. ΠΑΠΑ-ΚΩΣΤΑΣ ΜΠΑΛΩΜΕΝΟΣ. *Ὁ Σεραφεῖμ, ὁ Σετᾶκης καὶ ἐγώ*. Ἀθήνα: Ἰωάννινα: Δωδώνη, 1988, σ. 25.

της περιοχής. Παρόλα αυτά ο Νικόλαος Παπαδόπουλος κατάφερε να αποδείξει τον ήρωισμό του κατά τη διάρκεια της Κατοχής και να καταρρίψει κάθε κατηγορία ή όποια έκτοξεύθηκε εναντίον του. Πόσοι όμως ήταν αυτοί που δεν τα κατάφεραν εξίσου καλά και έζησαν την υπόλοιπη ζωή τους με το στίγμα μίας άδικης καταδίκης; Αυτές οι σκέψεις, όπως και τα γεγονότα που προσεγγίσαμε μέσα από το αρχαιακό υλικό του ΥΠ.Ε.Π.Θ. καταδεικνύουν τις δυσκολίες για την Ελλάδα καταστάσεις της δεκαετίας του '50, καθώς και την ιδιαίτερη προσοχή με την οποία θα πρέπει να εξετάζουμε ιστορικά την εν λόγω εποχή.